

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

XIVe KAMER

A R R E S T

**nr. 216.722 van 7 december 2011
in de zaak A. 198.276/XIV-33.478**

In zake : Peter KEUSTERMANS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Marnix Decloedt
kantoor houdend te 8210 Loppem
Rijsselsestraat 3
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

de BELGISCHE STAAT, vertegenwoordigd door de minister van
Justitie

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 4 november 2010, strekt tot de nietigverklaring van de beslissing van de directeur van de gevangenis van Brugge van 17 september 2010, waarbij aan verzoeker een tuchtsanctie wordt opgelegd van 2 dagen strafcel van 15 september 2010 om 16u30, voorlopige maatregel inbegrepen + aansluitend 1 maand strikt tot en met 16 oktober 2010 om 16u30.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoeker heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur Alexander Van Steenberge heeft een verslag opgesteld.

De verzoeker heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaats gevonden op 23 november 2011.

Staatsraad Stephan De Taeye heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Marnix Decloedt, die verschijnt voor de verzoeker, en attaché Wim Van Brussel, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Alexander Van Steenberge heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. De verzoeker is sedert 8 mei 2008 gedetineerd en verblijft op het moment van de bestreden tuchtprocedure in de strafinrichting van Brugge.

3.2. Op 15 september 2010 wordt lastens de verzoeker een rapport aan de directeur opgesteld wegens vermeend drugsgebruik en agressie ten aanzien van een penitenciaire beambte.

Dezelfde datum wordt de verzoeker als voorlopige maatregel een plaatsing op de veiligheidscel opgelegd.

3.3. Op 16 september 2010 wordt aan de verzoeker meegedeeld dat tegen hem een tuchtprocedure wordt opgestart. De verzoeker geeft daarbij aan dat hij beroep wenst te doen op een advocaat pro deo.

3.4. Met een faxbericht van 16 september 2010 deelt de gevangenisdirectie aan de voorzitter van het bureau voor kosteloze rechtspleging te Brugge mee dat de verzoeker een beroep wenst te doen op een advocaat pro deo en dat de hoorzitting zal plaatsvinden op 17 september 2010 om 10u25. Met een faxbericht van diezelfde dag, wordt gemeld dat meester Marnix Decloedt de verzoeker zal bijstaan.

3.5. Op 17 september 2010 wordt de verzoeker gehoord. Bij aanvatting van de tuchtrechtelijke hoorzitting wordt vastgesteld dat de raadsman van de verzoeker niet aanwezig is. De verzoeker gaat akkoord om de hoorzitting te laten doorgaan zonder bijstand van een advocaat. Uit de bezoekerslijst blijkt dat meester Decloedt in de gevangenis is aangekomen om 10u27 en weer vertrokken is om 11u16.

3.6. Nog diezelfde dag wordt de verzoeker de tuchtsanctie “2 dagen strafcel van 15/09/10 om 16:30u tot en met 17/09/10 om 16:30u, voorlopige maatregel inbegrepen + aansluitend 1 maand strikt tot en met 16/10/10 om 16:30u” opgelegd.

Dit is de bestreden beslissing, waarin onder meer het volgende wordt gesteld :

“Betrokkene kreeg een ‘Rapport aan Directeur’ voor bezit en inname drugs + fysieke agressie tov PBA
Gelet op het bezit van of de handel in door of krachtens de wet verboden substanties
Gelet op de houding van betrokkene ten aanzien van het personeel
De gedetineerde heeft tot plicht er zorg voor te dragen dat hij door zijn gedrag ten opzichte van het personeel, medegedetineerden en andere personen de orde en de veiligheid niet in gevaar brengt of verstoort (Art. 106 § 1 van de Basiswet 12.1.2005)
Het gedrag van de gedetineerde is een gevaar voor de goede orde en veiligheid in de inrichting
De Directeur heeft de dwingende plicht om de orde en de veiligheid o.a. ten aanzien van het personeel, gedetineerden en goederen te handhaven (cfr. art. 105 § 1 van de Basiswet 12.1.2005”.

IV. Ontvankelijkheid van het beroep

De aangevoerde exceptie - standpunt van de partijen

4.1. De verzoeker stelt in zijn verzoekschrift dat hij belang heeft bij zijn annulatieberoep aangezien de bestreden beslissing hem wezenlijk raakt en hij wenst dat deze onrechtmatige beslissing vernietigd wordt en uit de rechtsorde verdwijnt.

4.2. De verwerende partij werpt in haar memorie van antwoord een exceptie van onontvankelijkheid van het beroep wegens gemis aan belang op. Zij betoogt meer bepaald dat de verzoeker niet aantoont welk rechtstreeks en persoonlijk voordeel hij nog kan hebben bij de vernietiging van de bestreden beslissing, die slechts voor een beperkte periode in het verleden gold.

4.3. De verzoeker herhaalt in zijn memorie van wederantwoord met betrekking tot zijn belang hetgeen hij reeds in zijn verzoekschrift heeft gesteld.

Beoordeling

4.4. De verzoeker beschikt in elk geval over een moreel belang om de beslissing aan te vechten waarbij middels een tuchtsanctie zijn gedrag in de strafinrichting wordt afgekeurd.

De exceptie is ongegrond.

V. Onderzoek van de middelen

Enig middel

Standpunt van de partijen

5.1. De verzoeker voert in een enig middel de schending aan van het algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, met name de “fair play”-regel, het recht van verdediging en de hoorplicht, alsook de schending van de zorgvuldigheidsnorm, waaronder de informatieplicht.

De verzoeker zet uiteen dat hij niet de mogelijkheid heeft gekregen om zich bij zijn verhoor op 17 september 2010 te laten bijstaan door een raadsman, doordat zijn raadsman tijdens dit verhoor geen toegang tot de veiligheidscel heeft gekregen. Er werd de verzoeker foutief meegedeeld dat zich geen raadsman had aangeboden om hem bij te staan, terwijl de “fair play”-regel en het recht van verdediging dient te worden gerespecteerd, waaronder het recht om bijgestaan te worden door een advocaat. De zorgvuldigheidsnorm houdt in dat er aan de verzoeker correcte informatie wordt verstrekt. De verzoeker sommeert een attest van aanwezigheid van zijn raadsman op datum van 17 september 2010 voor te leggen. Noch in de gevangenis van Brugge, noch in de gevangenis van Gent is men bereid dit attest af te geven.

5.2. De verwerende partij repliceert in haar memorie van antwoord dat de bijstand van een advocaat deel uitmaakt van de rechten van verdediging van een gedetineerde. De tuchtrechtelijke zitting was gepland om 10u25. De raadsman van de verzoeker heeft zich pas om 10u27 in het penitentiair complex te Brugge aangemeld. Vooraleer de directrice naar de veiligheidscel vertrok, heeft zij nog gecontroleerd of de advocaat reeds binnen was. Dit was op het moment niet het geval, anders zou ze gewacht hebben en de advocaat alsnog tot de veiligheidscel hebben laten komen. De verzoeker ging akkoord met de hoorzitting zonder bijstand van de advocaat. Pas na de zitting was de directrice ervan op de hoogte dat

de advocaat in de inrichting aanwezig was. De raadsman van de verzoeker heeft de tuchtrechtelijke hoorzitting derhalve niet kunnen bijwonen omdat hij zich te laat in het penitentiair complex Brugge heeft aangemeld, met name om 10u27. Bovendien nemen ook de inschrijving van bezoekers en de begeleiding tot aan de veiligheidscel enkele minuten in beslag. Nadien werd van de advocaat niets meer vernomen. Noch de verzoeker, noch zijn raadsman, hebben een verzoek tot heropening van de debatten of tot heronderzoek van het dossier ingediend, wat nochtans tot de mogelijkheden behoort. De rechten van verdediging werden bijgevolg niet geschonden. De verzoeker roep tevens een schending van de zorgvuldigheidsnorm, waaronder de informatieplicht, in. Hij beweert dat hij bewust werd misleid doordat hem werd meegedeeld dat er zich geen raadsman had aangeboden. In het verslag van de tuchtrechtelijke hoorzitting wordt vermeld “Pro Deo, niet aanwezig ondanks verwittigd”. Dit werd bij aanvang van de zitting ook op die manier aan de verzoeker meegedeeld, die bovendien akkoord ging om de hoorzitting zonder bijstand van de advocaat te laten doorgaan. De gevangenisdirectrice heeft dit te goeder trouw aan de verzoeker meegedeeld. De verzoeker werd dus niet bewust verkeerd geïnformeerd of opzettelijk misleid. Het zorgvuldigheidsbeginsel is niet geschonden.

5.3. In zijn memorie van wederantwoord repliceert de verzoeker dat de enige reden waarom zijn advocaat de hoorzitting niet kon bijwonen, de omstandigheid was dat hij verzocht werd in de advocatengang op een beambte te wachten, die hem dan naar de veiligheidscellen zou begeleiden, terwijl er helemaal geen beambte daartoe bereid was. Finaal heeft de advocaat meer dan een half uur op een beambte gewacht om hem over te brengen. Deze laatste deelde meteen mee dat de hoorzitting net had plaatsgevonden. Het feit dat de advocaat langdurig heeft moeten wachten, blijkt uit het tijdstip waarop hij de gevangenis heeft verlaten, terwijl hij zich enkel had aangemeld voor de hoorzitting van de verzoeker en dus geen andere consultaties heeft verricht. Het is aan de gevangenis om voor personeel te zorgen die de advocaat naar de veiligheidscellen kan begeleiden, aangezien de advocaat zich niet alleen naar de veiligheidscellen mag begeven. De advocaat vroeg nog om de hoorzitting over te doen, maar daartoe was de directie

niet bereid. Ook verzocht de raadsman om de debatten te heropenen, maar daartoe was men niet bereid, aangezien er volgens de directie geen elementen waren die een heropening verantwoordden. De toestemming van de verzoeker om de hoorzitting zonder raadsman verder te zetten, was ingegeven door het feit dat hem werd meegedeeld dat er zich geen raadsman had aangemeld. De verzoeker was eveneens onder invloed van de substantie die hij zichzelf had toegediend, zodat hij helemaal niet in staat was om zichzelf te verdedigen.

5.4. In zijn laatste memorie voegt de verzoeker nog toe dat de inschrijving van zijn advocaat om 10u27, terwijl op de oproeping als aanvangsuur 10u25 was opgegeven, eveneens het gevolg was van het talmen en niet adequaat optreden van het personeel van de gevangenis. De advocaat was namelijk wel degelijk tijdig aanwezig, maar diende reeds bij de aanvang lang te wachten alvorens hij werd ingeschreven. Enkel en alleen daardoor werd hij na het aangegeven aanvangsuur ingeschreven.

Beoordeling

6.1. Het recht van verdediging impliceert het recht van de gedetineerde om zich bij het tuchtverhoor te laten bijstaan door een raadsman. Gelet op het belang van de bijstand van een raadsman tijdens de tuchtprocedure, dient een zorgvuldig handelende overheid de raadsman van een gedetineerde na de administratieve afhandeling van de inschrijving meteen naar de hoorzaal te brengen teneinde hem in de mogelijkheid te stellen de belangen van zijn cliënt te behartigen.

6.2. Daargelaten de vraag of de laattijdige inschrijving van verzoekers raadsman om 10u27, terwijl de aanvang van de hoorzitting om 10u25 was aangekondigd, al dan niet het gevolg was van het talmen van het gevangenispersoneel, moet worden vastgesteld dat deze laattijdige inschrijving niet verhinderde dat verzoekers raadsman reeds bij aanvang op de hoorzitting had aanwezig kunnen zijn, indien het gevangenispersoneel hem na zijn inschrijving

met de nodige spoed naar de veiligheidscel had gebracht. Immers ving de hoorzitting pas effectief aan om 10u41, terwijl de begeleiding tot aan de veiligheidscel, zoals de verwerende partij zelf verklaart, maar enkele minuten in beslag neemt. Het personeel van de gevangenis beschikte derhalve over voldoende tijd, te weten 14 minuten, om verzoekers raadsman naar zijn cliënt te begeleiden.

6.3. Gelet op het voorgaande, moet worden aangenomen dat het recht van verdediging van de verzoeker ingevolge het onzorgvuldig handelen van de verwerende partij werd geschonden. Het feit dat de verzoeker akkoord ging om de tuchtprocedure zonder raadsman af te handelen, doet hieraan geen afbreuk, nu de verzoeker ten onrechte in de waan verkeerde dat zijn raadsman niet in de gevangenis aanwezig was.

6.4. Het betoog van de verwerende partij dat noch de verzoeker, noch zijn raadsman, een verzoek tot heropening van de debatten of tot heronderzoek van het dossier heeft ingediend, wat door de eerstgenoemde partij niet wordt aangetoond en door de verzoeker uitdrukkelijk wordt betwist, vermag aan de hoger vastgestelde onwettigheid van de bestreden beslissing geen afbreuk te doen.

Het middel is gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt de beslissing van de directeur van de gevangenis van Brugge van 17 september 2010, waarbij aan verzoeker een tuchtsanctie wordt opgelegd van 2 dagen strafcel van 15 september 2010 om 16u30, voorlopige maatregel inbegrepen + aansluitend 1 maand strikt tot en met 16 oktober 2010 om 16u30.

2. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 7 december 2011, door de Raad van State, XIVE kamer, samengesteld uit:

André Beirlaen,	kamervoorzitter,
Carlo Adams,	staatsraad,
Stephan De Taeye,	staatsraad,
bijgestaan door	
Christophe Verhaert,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Christophe Verhaert

André Beirlaen